

ΤΟ ΕΠΑΘΛΟ ΤΟΥ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

Πώς μιὰ έξοχη ιδέα μπορεί νὰ βρῆ τὴ χειρότερη ἐφαρμογὴ τῆς στὴν πράξη, εἶνε μιὰ ἀλήθεια ποὺ δοκιμάστηκε χίλιες φορές ὡς τώρα στὸν τόπο μας. Παράδειγμα οἱ συχωρεμένοι φιλολογικὸι διαγωνισμοὶ τοῦ παλιοῦ καιροῦ ποὺ κατάντησε οἱ δάφνες ποὺ σκορπίζανε κάθε χρόνο νὰ μὴν ἀξίζουσι οὔτε γιὰ σιφάδο. Τώρα ἔχουμε τὸ ἐπάθλο—ὅπως τὸ εἶπαν— τοῦ Σταθάτου. Ἐνας παραλῆς εἶχε τὴν εὐτυχισμένη ἀλήθεια ἐμπνεψῆ νὰ χαρίσῃ ἕνα σεβαστὸ πρῶτον γιὰ νὰ σπουδάζουσι δασκάλοι, λειτουργοὶ τῆς παιδείας, στὴν Εὐρώπη. Συνήλθαν συμβούλια καὶ ἡγουμενοσυμβούλια, ἀδελφάτα, συντεχνίες, σωματεία, σύλλογοι, ἑταιρείες—κατὰ περίεργη διάταξιν τοῦ κανονισμοῦ, — καὶ ὑποδείξανε μιὰ λεγεῶνα δασκάλων ὡς τ. ὧς καλλήτερος ἀπ' ὅλους γιὰ νὰ σταλθοῦνε στὴν Εὐρώπη. Δὲν φέγουμε τὴν ἐκλογὴν ὅσο κι ἂν ἔγινε κατὰ ἐντελῶς πρωτότυπο τρόπο. Δεχόμεστε πῶς οἱ προταθέντες εἶναι οἱ καλλήτεροι καὶ πῶς θὰ γυρίσουσι σοφοὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἀφοῦ τέτοια εἶναι ἡ πεποίθησις τῶν ἡγουμενοσυμβουλιῶν ποὺ τοὺς προτείνανε. Σὲ ἕνα σημεῖο μόνο ἂς μᾶς ἐπιτρέψουσι οἱ προτείναντες νὰ προβάλουμε μιὰν ἀπορία. Μέσα σὲ τόσο πλῆθος προταθέντων ποὺ οἱ περισσότεροι, ἂν ὄχι ὅλοι τους, δὲν ἔχουσι νὰ ἐπιδείξουσι οὔτε μιὰ γραμμὴν, δὲν εἶδαμε ἕνα κανεὸς, μὰ ἀπολύτως κανεὸς ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες δασκάλους μας. Καὶ ἐρωτοῦμε τὸν ἑαυτὸν μας πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ καὶ σκέψῃ ἀπλή γιὰ ἀποστολὴν στὴν Εὐρώπη δασκάλων χωρὶς νὰ ληφθοῦνε σὲ λογαριασμὸν τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας ὅσοι συμβαίνει νὰ εἶναι καὶ λογοτέχνες καὶ ἔχουσι νὰ ἐπιδείξουσι τέλος πάντων μιὰν ἐργασίαν ἀπέναντι στὴν ἐλλειψὴν κάθε ἐργασίας ἀπὸ μέρος τῶν ἄλλων, Ποῦ εἶναι ὁ Γρυπάρης, ὁ Παρορίτης, ὁ Βάρναλης, ὁ Σταμνόπουλος, ὁ Σταύρου καὶ τόσο ἄλλοι, ποὺ ἐπιτέλους καταφέρανε νὰ συνδυάσουσι τὴν ἰδιότητα τοῦ εὐσυνείδητου λογοτέχνη μετὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ καλοῦ δασκάλου; Μὲ ποῖο δικαίωμα ἔρχονται οἱ διάφοροι ἀνεύθυνες ἐπιτροπὲς καὶ μᾶς κηρύττουσι ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω καὶ ποὺ τοὺς ξέρει καὶ τοὺς ἐγχιμάει ὅλος ὁ φιλολογικὸς μας κόσμος δὲν ἀξίζουσι τίποτα κι ἀξίζουσι μόνο οἱ διάφοροι φιλότιμοι νέοι ποὺ τὸ μόνο προσόν τους εἶναι πῶς μάθανε νὰ παπαγαλίζουσι τὰ περίφημα στάδια τῆς παιδαγωγικῆς;

Μιὰ τέτοια κλασσικὴ καὶ συστηματικὴ παράλειψις τῶν λογοτεχνῶν ποὺ ἀγγίζει πιά τὰ ὅρια τῆς καταδύσεως, δὲν μπορεί νὰ εἶναι τυχαῖο γεγονός. Εἶναι ἕνα σημάδι κι αὐτὸ τῆς ἰδεολογίας τῆς κοινωνίας μας. Φαίνεται δηλαδὴ πῶς ὕστερα ἀπὸ ἕκατὸ χρόνων ἐλεύθερο βίον, ὕστερα ἀπὸ δύο ἐνδόξους πολέμους, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀξιοσημείωτη φιλολογικὴ ἀνθηρὴν ἀξίαν κάθε σεβασμοῦ καὶ προσοχῆς, ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φαίνεται πῶς ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ἢ ἀντίληψις τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Ποιητῆς ἴσον χασομέρης. Ὁ σεβαστὸς δη-

λαδὴ ἐπιστήμονας δὲν καταπιάνεται μὲ ποιήματα καὶ λογοτεχνίες. Ἐκδίδει γραμματικὴν, ἀριθμητικὴν, νεοελληνικὰ, σχόλια γιὰ τὰ παιδιὰ Ἐτσι δείχνει τὴ σοβαρότητά του ἐνῆ ἀποχρᾶ συνάμα καὶ εἰσιτήριον μιὰ μέρα γιὰ τὸ Πανεπιστήμιον. Τί νὰ τοὺς κάνουμε τοὺς λογοτέχνες ἀφοῦ δὲν ἐδημοσίευσαν οὔτε μιὰ γραμματικὴν, οὔτε εἶναι βεβαιωμένο ὅτι λιποθυμοῦν στὸ ἄκουσμα τῆς παιδαγωγικῆς; Μὰ μπορούμε καὶ μεῖς μὲ κάθε εὐλάβειαν νὰ ἀντιπαρατηρήσουσι πῶς κανεὶς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κἀνῃ καλλήτερον τὸ δάσκαλον ἀπὸ τὸ λογοτέχνην. Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων δὲν εἶναι ἐργασία καθαρὰ λογοτεχνικὴ; Καὶ ποιὸς ξέρει τὴν τέχνην νὰ χρωματίζῃ, νὰ δίνῃ ζωὴν, δύναμιν, σὲ μιὰ διήγησιν; Ὁ δάσκαλος μὲ τὰ στάδια ἢ ὁ λογοτέχνης; Καὶ γιατί ἕνας ἐκδότης γραμματικῆς, ἢ ἀκόμη καὶ ἕνας σοφὸς ἂν θέλετε σχολιαστὴς τοῦ Θουκυδίδου μπορεί νὰ εἶναι προτιμότερος ὡς δάσκαλος ἀπὸ ἕνα λογοτέχνην; Ἄν εἶναι ἀλήθεια σοφὸς καὶ δημιουργός, κι ὄχι κανένας κοντόθωρος συλητῆς καὶ περιμαζευτῆς ξένης ἐργασίας ποὺ προσπαθεῖ μὲ τὸ πλῆθος τῶν παραπομπῶν νὰ καταπλήξῃ τοὺς ἀπλούστερους, ἂν εἶναι τέτοιος, νὰ, τὸ Πανεπιστήμιον γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴ σοφίαν του. Ὁ λογοτέχνης εἶναι κείνος ποὺ μὲ τὴ δημιουργικὴν τευ πνοὴν θὰ σκορπίσῃ ζωὴν, χρῶμα, φωτιὰ στὸ σκολεῖον. Κι ὅμως αὐτὸν τὸ λογοτέχνην ἔρχονται οἱ ἐπίσημες ἐπιτροπὲς ποὺ τίς ἔδωκε τὸ κράτος νὰ ἐπιελέσθωσι τὴν ἐργασίαν τοῦ καθενὸς καὶ ὄχι μόνο δὲν τότε λαβαίνουσι σὲ λογαριασμὸν μὰ τοῦ κολλᾶνε καὶ τὴ μουντζούρα πῶς μὲ ὅλην τὴ δημιουργικὴν του ἐργασίαν εἶναι καὶ κατώτερος ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῶν σταδίων καὶ τῶν σχολίων καὶ ἀνάξιος γι' ἀνώτερες σπουδὰς! Μωρὲ κράτος!

Ο ΝΕΟΣ

— Ὁ Μασούκας, ὄχι πιά ὁ ἐθνατόστολος ποὺ ἔφρασε στὸ κορμύριμα τῆς δράσης του μὲ τὰ προχρῆσινά «Σωτήρια», μὰ ὁ ποιητῆς Μασούκας δημοσίευσεν στὸ «Ἐμπρός» (15, 8, 915. 1η σελίδα) τοὺς ὠραιότερους στίχους του, δηλ. ὡς αἰσιότερους στὴν ἐχτέλεση, ποὺ ὡς τώρα ὁ Σπύρος σημαντικὰ τὴν παραμελοῦσε. Τοὺς στίχους αὐτοὺς, ποὺ σημειῶνουμε σταθμὸν στὴν ἐξέλιξιν τοῦ Μασούκα, τοὺς τυπώνουμε καὶ μεῖς ἐδῶ:

Βασίλισσα, ποὺ ἀγρύπνησες στοῦ ἄρρῶστου τὸ πλευρὸν
κι ἀγγελικὸν χαμόγελο σου στόλιζε τὸ στόμα,
ποὺ γλύκανε ὁ λόγος σου τὸν πόνο τὸν κρυφόν,
ποὺ καὶ τὸ θάνατον ἔκαμε συλλογιμένο ἀκόμα,
ποιὸς φόρος σεβασμοῦ γιὰ σὲ καὶ ποιά λατρεία εἶν' ἀρκιτὴ
νὰ δείξῃ πῶς μᾶς χάρισες τὸν Κωνσταντῖνον πάλιν;
Μήτε στολίδια περισσὰ μήτε ἢ δάφνη αὐτὴ
σοῦ φτάνει γιὰ τὴ δόξα σου, Βασίλισσα μεγάλη.
Τοῦ πονεμένου μοναχὰ γιὰ σένα ἢ προσευχὴ
ἕμνος θὰ πάει στὸν οὐρανόν, λιβάνιν ποὺ ἀνασταίνει
καὶ τοῦ φτωχοῦ ποὺ τίχεται καὶ βασανίζεται ἢ ψυχὴ
καντῆλι στὴν εἰκόνα σου πάντα ἀσβεστο θὰ μένει».

— Στὸ ἐρχόμενον φύλλον θὰ δημοσιεύουμε ἕνα ἄρθρον κριτικὸν τῆς κ. Εἰρήνης Δημητρακοπούλου γιὰ «Τὰ συνέτα τῆς θεατρίας».